

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Ob rojstnem dnevu presvitlega cesarja KAROLA I.

Naj le hrumi besneči grom, mi za cesarja in za dom vsi zvesto bomo stali!

Med strašnim gromenjem topov, ki pretresa ne-le našo mogočno domovino Avstrijo, ampak malone ves svet, zbiramo se danes zvesti avstrijski narodi krog svojega predobrega državnega Očeta, presvitlega cesarja Karola I., da proslavimo Njegov 30. rojstni dan.

Poln nad, z najkрасnejšimi načrti stoji danes pred nami, v najlepši, cvetoči moški dobi naš vladar, ljubeč vse — ljubljen od vseh.

Vsem hoče biti jednako dober in pravičen; v vsakem posameznem vidi svojega otroka in vse oklepa v svojem velikem, Očetovskem srcu.

Kdo bi ga ne ljubil, kdo ne spoštoval, kdo bi iz celega srca ne zaklical:

Bog Te ohrani!

V četrtem letu grozne vojske smo, ko proslavljamo prvič rojstni dan presvitlega cesarja Karola I. Naša slovenska domovina si je nadela danes praznično obleko, naša zvesta in otroško udana srca pa pošiljajo pred prestol Vsevečnega vzdihne:

Bog nam Ga ohrani!

Naši nad vse hrabri možje in mladeniči bijejo se na vseh bojiščih z nepopisno hrabrostjo in vstrajnostjo. Zanj in za domovino, prenašajo zvesto in udano vse napore, škropijo tla sovražne zemlje s srčno krvjo in umirajo s klicem:

Vse za dom in za cesarja, za cesarja blago, kri!

In naše nad vse vrle žene in dekleta, ki s heroično močjo in z nepopisnim naporom bijejo boj za obstanek v zaledju, vstrajno molijo:

Bog nam ohrani cesarja in domovino!

Napolnile se bodo danes naše s cvetjem okinčane cerkve z vernimi državljani. In iz naših src bo kipela vroča molitev pred prestol ljubega Boga za cesarja, za domovino, za slavno zmago, za skorajšnji mir.

O, da bi uslišal Večni naše prošnje, da bi čul naše vzdihne, da bi posušil naše solze, zmanjšal naše gorjé!

O, da bi skoraj potihnil bojni grom, kako vse drugače bi proslavili god našega ljubega državnega Očeta! Kako srečni bi bili v objemu Njegovem, kako otroško zaupljivo bi mu častitali!

A danes še grmé topovi in regljajo strojnice svojo mrtvaško pesem. Sovražniki še grozé naši očetnjavi in jo hočejo razdejati, zveste Slovence pa iztrgati iz objema dobrega Očeta. Da se jim to ne posreči, nam je porok naš hrabri vladar in so nam porok naši možje in mladeniči, ki jim je edino geslo: „Raje smrt, kakor le prah naše svete materine grude sovražniku!“ V teh odnošajih stopamo pred Tvoj prestol, presvitli naš Vladar, do smrti zvesti in srčno udani Ti Slovenci, da Ti častitamo k 30. rojstnemu dnevu.

Naj blagoslavlja Vsevečni Tvoja dela, naj posipa Tvoja pota s cvetjem večne sreče! Naj Te ohrani v krogu Tvoje visoke vladarske rodovine in v krogu Tvojih narodov do skrajnih mej človeškega življenja; naj vodi Tvoje orožje v obrambo prestola in mogočne domovine in naj Ti podeli skorajšnji slavno zmago!

Ljubimo Te, presvitli naš Vladar in smo Ti otroško udani. Zato pa so danes naše misli pri Bogu, ki Ga prosimo, naj Te nam ohrani, naša ljubeča srca pa so pri Tebi! — Le:

Zanašaj se na nas Vladar, življenje, kri Ti damo v dar!

Kaj zahteva dolenski kmet od državne oblasti.

Državni poslanec Jarc je sklical dne 30. julija v Novem mestu in 2. avgusta v Črnomlju posvetovanje zastopnikov dolenskih kmetov, na katerem so bili poleg drugih zastopnikov navzoči tudi skoro vsi župani volilnega okraja Novo mesto—

Črnomelj. Vršil se je temeljit in odkrit razgovor o težkem položaju našega kmeta in o zahtevah, ki jih stavi na vlado. Na podlagi soglasnih sklepov je izročil državni poslanec Jarc ministru za prehrano generalmajorju Höferju in poljedelskemu ministru Ertlu spomenici, v katerih se zlasti zahteva:

1) Za kmeta se naj odloči na glavo po 500 gramov žita na dan. Seme, kakor tudi žito za družino, posle in delavce, se naj kmetu brezpogojno pusti. Tudi se naj določi, koliko sme kmet pokrmiti žita na glavo živine in mu to pusti. Mlevske karte so za kmeta samo birokratična nadlega in se naj odpravijo. Sedanja žitna cena, s katero niso pokriti proizvodni stroški, se naj zenači samo na Ogrskem.

2) Cene za živino se naj določijo kakor na Ogrskem. Dobavna mesta za klavno živino naj določajo ceno tako, da krijejo svoje stroške, da pa sicer ne delajo dobička.

3) Zaradi skrajno slabe letine sena se naj ustavi takoj rekvizicija sena in odkážejo krmila. Ker bo treba zaradi pomanjkanja krme število živine zmanjšati, se naj dovoli domače klanje živine. Tako pridobljene kože se naj kmetu dovoli dati v stroj.

4) Protestiramo proti temu, da dobi kmet za seno, ki ga proda, po 17 kron, če ga pa kupi, pa mora plačati dobavnici 28 kron, za slamo pa 9, oziroma 20 K.

5) Za krompir se naj določi primerna cena z ozirom na slabo letino. Trgovina z njim se naj tako uredi, da se ga ne bo toliko spridilo, kakor lani.

6) Kmetijske rokodelce se naj čimprej oprosti.

7) Določijo se naj najvišje cene tudi za obrtne izdelke (oblačilno blago itd.)

Kmečko ljudstvo je storilo doslej popolnoma svojo dolžnost za državo. Starci, žene in otroci so se trudili doslej v potu svojega obraza! Zato kmečko ljudstvo opravičeno zahteva, da se ga ne nadleguje več z nepotrebnimi odredbami in mu za njegov trud da plačilo, ki ga zasluži!

Naročniki, priporočajte „Dol. Novice“!

Iz seje deželnega gospodarskega sveta.

V sredo 8. avgusta je imel deželni gospodarski svet svojo prvo sejo. Predsednik svetnik Laschan je izjavljal, da pristojna temu svetu posvetovalni glas v sledečih gospodarskih zadevah; produkcija živil, krmil in najvažnejših potrebščin ter povzdiga iste; pregled živil, krmil ter najvažnejših potrebščin ter razdelitev istih. Zabranitev navijanja cen in oderuštva ter čuvanje nad trgovino z imenovanimi predmeti sploh. Sestoji dež. gospodarski svet iz 10 članov, od katerih imenuje deželni odbor 3, trgovska zbornica 2, ostalih 5 članov pa deželna vlada. Deželna vlada ni imenovala v ta svet niti enega zastopnika kmetijstva, tako da je isto zastopano le po članih, imenovanih od dež. odbora. To je tem žalostnejše, ker najvažnejša panoga produkcije naše dežele je in ostane za dogledni čas kmetijstvo. In ravno kmetijstvo ne more od deželnega gospodarskega sveta vsled njegove sestave veliko pričakovati.

Iz poročila povzamemo, da se je odvezlo kmetom na Kranjskem v l. 1916/17 sledeče množine pridelkov: nad 8000 stotov pšenice, 2500 stotov rži, 3600 stotov ječmena, 2000 stotov ajde, 1800 stotov koruze, 13.000 stotov ovs, 9300 stotov fižola, 3100 stotov prosa in nad 100.000 stotov krompirja. Potreba dežele na moki je znašala nad 271.000 stotov, dovoz iste je pa znašal le okroglo 175.000 stotov. Načelo, ki je bilo merodajno za razdelitev, je bilo sledeče: Ljubljana dobi polno nanjo odpadajočo množino, mesta, trgi in industrijski kraji po deželi dve tretjini in kar ostane, se porazdeli na kmečke občine. Razumljivo je vsled tega, da se je ljubljanski podžupan dr. Triller pohvalno izrazil o delovanju podružnice, kateri pohvali se je pridružil tudi ravnatelj Anton Kristan. Pri debati, ki se je otvorila, vpraša deželni odbornik dr. Pegan, ali in koliko ima podružnica prebitka in ali se misli uporabiti ta prebitek za izboljšanje aprovizacije sploh, posebno pa Ljubljane. G. ravnatelj Jovan

LISTEK.

Slike iz Lublina.

Piše V. Biten-Radoš.

6. Smrt na vešalah.

Bilo je dne 23. oktobra leta 1916. Deževen jesenski dan; mrzel veter je pihal in zanašal s snežinkami pomešan dež postrani v obraze stoječih gledalcev, ki so se zbrali, da prisostvujejo žalostnemu prizoru, ki se je imel izvršiti na pol ure oddaljenem polju za Lublinom.

Tistega popoldneva je vse drvelo na oni kraj. Radovednost vsakega je bila tolika, da ga ni zadrževalo niti slabo vreme, niti neprijetni občutki, ki se vzbujajo ob pogledu na tak prizor. Povedati moram, da tudi jaz kot umrjoči človek nisem delal nikake izjeme.

Bilo jih je sedem obsojencev: pet moških in dve ženski. Dva izmed moških sta bila še mlada, dva priletna, eden pa

starejši. Izmed žensk je bila ena že bolj priletna, druga pa menda stara še-le 21 let. Bila je to cela roparska družba, katere člani so imeli na vesti več ropov in celo umor v okolici Lublina. Vojskinci čas pa ne pozna šale: vsi so bili obsojeni po naglem sodu v smrt na vešalah.

Izvršitev obsodbe je imela biti ob 2. uri popoldne, toda zavleklo se je na tretjo uro. Neprenehoma so še prihajali ljudje, civilni in vojaški, nekateri peš, drugi v kočijah in na vozovih. Vislice so bile postavljene nekoliko v dolini, okrog in okrog pa vse črno ljudstva. Sedem zank je zibal veter semintja. Lesene stopnice, po katerih je imel vsak obsojenec stopati do vrvi, so stale ob strani.

Okoli tretje ure se zasliši z glavne ceste otožni glas mrtvaške trobente; „sedaj gredó!“ je zašumelo med ljudstvom in oddelek vojakov je delal pot med gnečo. Peljali so jih na visokih kmetijskih vozovih, zadaj duhovnik v kočiji. Pred njimi in za njimi pa oddelek vojakov z nasajenimi

bajoneti. Mlajša ženska, ki je sedela sama na vozu, je neprenehoma pela: „Pod Tvoja obrona učiekamy se...“ (Pod Tvojo pomoč pribežimo...) Drugi pa so sedeli mirno na vozovih.

Prispeli so do vislic. Tam stopijo z voza, vsi uklenjeni za roke. Duhovnik stopi k njim s križem v roki in jim govori tolažilne besede. Videti je, da moškimi ni mnogo od tega. Samo stari, gleda zamisljeno v tla, drugi pa se malomarno ozirajo po ljudeh. Ženske pa je presunilo, da začneta plakati. Spoved je končana. Krvnik pristopi in povede mlajšo žensko počasi po stopnicah. Pride vrh stopnic. Vse je tiho, napeto pričakuje, veter piha, dež škropi po ljudeh.

„Moj Bog, tako grem v smrt...!“ zakriči ženska, začne se braniti. Toda v naslednjem trenutku ima že glavo v zanki; pomočnik ji izpodnese noge in že visi v zraku...

Tako je šlo po vrsti in v desetih minutah je viselo vseh sedem. —

Ob usmrtitvi sem gledal skoro ves čas v tla, nisem mogel prenesti prizora. Hotel sem oditi, toda gneča je bila tolika, da je bilo nemogoče. Moral sem čakati do konca. Šklenil pa sem, da kaj takega ne grem gledat nikoli več.

7. Gospodična Iza.

Spoznal sem prijatelja, zelo zabavnega in zgovornega človeka, ki mi je pravil sledečo aktualno dogodbo:

Gospodična Iza je bila mlada in zelo temperamentna: osebe moškega spola je ljubila nad vse. Spričo tega, da je imela veliko srečo pri njih, je zadostoval le en njen pogled, in dotičnik, najsi je bil tudi najvišji vojaški dostojanstvenik, se je namah prelevil v troubadourja najbolj romantičnih časov.

Gospodična Iza je imela v ruski armadi ženina, ki ga je „brezumno ljubila“. O tem je dokazovalo predvsem dejstvo, da bi njeno občutno srce takoj, če bi on le vrata zaprl za sabo, pozabilo na brezsrčneža in

izjavi, da podružnica ni samostojna in da razpolaga z vsem centrala na Dunaju. Dr. Triller opozarja, da bo treba pravčasno skrbeti za preskrbo Ljubljane s krompirjem. Dež. poslanec K. Dermastia vpraša, ali je že kaj določeno, koliko bo morala Kranjska dobaviti krompirja armadi, Trstu in Dalmaciji, opozarja, da bode letos letina krompirja slaba, vsled česar je pred vsem skrbeti za lastno potrebo dežele, tako da ne bo zopet manjkalo krompirja ne le za hrano, ampak tudi za seme. Ravnatelj Jovan izjavi, da dosežaj še niso določene množine, ki jih bo morala odati dežela.

Pri slučajnostih vpraša ravnatelj Anton Kristan, kaj je s sladkorjem za vkuhanje sadja, se pritožuje, da so dobili sladkor le sadjerejci in stavi končno resolucijo, da naj se sadje sploh zapleni. Poročevalec dež. vlade dr. Senekovič pojasni, da dobi Kranjska 10 vagonov sladkorja. Od te množine odpade redoma na Ljubljano pol vagona, vendar se ji je pa odkazalo eden in pol vagona, torej trikrat toliko. Deželni poslanec K. Dermastia odločno ugovarja rekviziciji sadja, ker so izkušnje z rekvizicijami preslabe. Brezdvomno je, da bi se velike množine tako kočljivega sadeža, kakor je sadje, pri rekviziciji pokvarile in bi tako ne prišle nobenemu v korist. Ravnotako je več kot dvomljivo, če bi imeli konsumenti kako korist, ako bi se vse sadje izročilo velikim podjetjem v vkuhanje, ker poglavje trgovine z vkuhanim sadjem v preteklem letu spada med najžalostnejše. Dež. odbornik dr. Pegan se pridruži temu ugovoru in stavi protiresolucijo, da se v slučaju rekvizicije sadja po osrednji vladi prepusti deželnim vladam, posebno kranjski deželni vladi v presojo, ali je rekvizicija v dotični deželi umestna, ali ne. Podžupan dr. Triller pojasni, da je mesto Ljubljana vse oskrbelo, da se za isto nakupi zadostno množino sadja. Proti rekviziciji sadja se izjavi tudi deželna vlada. Resolucija ravnatelja A. Kristana se ne sprejme, pač pa se sprejme resolucija, stavljena po deželnem odborniku dr. Paganu.

Podpredsednik trg. in obrtne zbornice Pammer stavi resolucijo, s katero se pozivlja osrednja vlada, da preskrbi potrebno množino premoga za kurjavo in industrijska podjetja. Dvorni svetnik Laschan izjavi, da je deželna vlada v tej zadevi že posredovala in da se mudi radi premoga dež. predsednik ravno sedaj na Dunaju.

Deželni posl. K. Dermastia opozarja na veliko nevarnost, ki preti Kranjski deželi po rekvizicijah sena. Že sedaj so primorani kmetje oddajati svojo živino vsled izredno slabe košnje, ako se jim bo odvzelo še to malo sena, potem spomladi ne bo ne mesa ne mleka ne delavne živine in naša živinoreja bo popolnoma uničena. Seno se rekvirira, živine pa, katero kmet

vsled pomanjkanja krme hoče prodati, nočejo odvzeti. Zato stavi resolucijo, s katero se osrednja vlada pozivlja, da ustavi rekvizicijo sena, ako pa to ni mogoče, naj se ista kar najbolj mogoče omeji. Odvzame naj se pred rekvizicijo sena ponudena živina. Dež. odbornik dr. Pegan se pridruži stavljeni resoluciji in prosi, da se sprejme dostavek, naj se pozove armadno poveljstvo, da s strogim ukazom zabrani vsako rekvizicijo sena po posameznih oddelkih razen, ako se isti izkažejo z dovoljenjem dotičnega okrajnega glavarstva. Potem, ko je pojasnil vladni svetnik Detela rekvizicijo sena, se je sprejela resolucija poslanca Dermastie z dodatkom dr. Pegana soglasno.

Ker se je v poročilu ravnatelja Jovana hvalilo mlevske karte kot nekaj posebno dobrega, češ, s tem bo še-le zagotovljena pravilna razdelitev živil, zabranjena prevelika in prehitra poraba žita po kmetih, protestira dež. poslanec K. Dermastia proti vpeljavi mlevskih kart. Stotisoče se je izdalo, da se je popisala vsaka najmanjša parcela, na podlagi tega popisa se bo vsakemu kmetu predpisalo, koliko ima žita za oddati, in sedaj se mu ne pusti niti z ono malo množino, ki mu bo ostala, prosto gospodariti. To in dejstvo, da je prevzemna cena prenizka ter da je množina za lastno odmero prenizko odmerjena, lahko privede do tega, da bodo kmetje še manj sejali žito, ko dosežaj. Protest naj se sprejme na zapisnik. Ravnatelj Anton Kristan seveda hvali vpeljavo mlevskih kart. Dvorni svetnik Laschan izjavi, da pride protest na zapisnik, ki se pošlje v prepisu prehranjevalnemu uradu na Dunaj. Ker se nihče več ne oglasi k slučajnostim, zaključijo dvorni svetnik Laschan sejo.

Aprovizacija Šmihel-Stopiške občine.

(Konec.)

Toda vrtnimo se k zgoraj izrečenim očitkom, pogledimo, ali so upravičeni, ali ne. — O begunskem vprašanju se je že toliko govorilo in pisalo, da bi se reklo nositi vodo v Krko, če bi še izgubljali besede. Eno je gotovo, da ima, kakor vsako živo bitje, tudi begunec pravico do življenja in, če bi te pravice ne uveljavljali pri nas, bi jo moral kje drugje z istimi neprilikami kakor pri nas. Seveda je pomanjkanje živil vsled beguncev občutnejše; saj naši kraji niso nikoli toliko pridelavali, da bi bili poljske pridelke izvažali; zadostoval so komaj za domače potrebe. Ali istina je tudi, da se sedaj precej moke dovozi od drugod in te moke ni deležen samo begunec, ampak v večji meri še domačin. V naši občini je navezanih na preskrbo aprovizacijskega odbora približno 4000 oseb, med temi mala tretjina beguncev. V tem razmerju je podan že tudi

Molčé sem poslušal tiho trpljenje njenega srca, v duhu pa sem se jezil sam na-se, da sem jo vprašal na tako nekavalirski način o razmerah do njenega ženina. Poslovil sem se hitro in odšel...

Neopaženo je minulo par tednov od tega, ko sem nepričakovano zopet srečal gospodično Izo. Smehljala se je in je bila videti zelo zadovoljna. Srčno sva se pozdravila, kot da se nisva videla tri leta, potem sem se pa osmelil:

„Kaj — ali ste se že potolažili?“

„Ali, kaj pa mislite! To so še-le ljudje, povem vam, prijazni, elegantni, zares so mi zelo všeč, posebno eden, ki stanuje vis-a-vis (nasproti) nas. Tako je postaven, samo škoda, da je Oger, ne moremo se čisto nič porazumeti.“

Izrazil sem ji nad tem svoje sožalje.

Ko mi je napovedala še par anekdot, sem se poslovil in odšel.

(Konec prihodnjic.)

odgovor na drugo očitjanje, da begunci dele domačinom. Aprovizacijski odbor sestoji iz 11 članov, od teh je dobra četrtina beguncev. Če se ti člani posebno udeležujejo nehvaležnega dela delitve, je to le vse hvale vredno in razumljivo; ravno kot begunci imajo največ prostega časa; če ga stavijo v službo aprovizacije rajše nego za obisk gostiln, jim moramo biti zato samo hvaležni. — Pa idimo dalje!

Ali niso delavec, obrtnik in nižji uradnik glede preskrbe z živili danes na slabšem kakor kmet? Nasprotno pa tudi, ali je čudno, da postaja kmet od dne do dne bolj nezadovoljen in odporen? Ali se ne stori vse, da se mu vzame dobra volja do dela in truda? Saj cel mesec ne dela drugega, kot da teka za izkaznicami: en dan za sladkor, potem za petrolej, pa spet po vzdrževalnico; prijavititi treba tele, iti po dovoljenju za prodaj ali nakup živinčeta; napovedati sedaj ta, sedaj oni pridelek. In kaj je z maksimalnimi cenami, vé vsak; recimo odkrito: če proda danes srednje trden kmet vso pšenico, s katero bi preživljal svojo družino celo leto, po maksimalni ceni, pa še ne more kupiti obleke za zimo. In podobno je z vsimi drugimi potrebščinami, ki jih mora kmet kupovati: železje, obutev itd. Komu bi se čudno zdelo, če kmet ne more pojmiti tega fundamentalnega gospodarskega preobrata, ki ga je privedla vojna? Ves doseđanji gospodarski red je vendar temeljil na načelu zasebne lastnine; in to načelo, staro tisočletja, je izgubilo v kratki dobi dveh let svojo veljavo. Ali, žali Bog, ne v splošnosti; kmet spoznava samo slabe strani novega sistema, njegovega blagoslova ni deležen, zlasti še za to ne, ker ta sistem vsled presilne moči kapitalizma ni uveljavljen v vseh panogah gospodarstva. Gotovo pa trpe pod temi nedostatki pred vsem tisti sloji, ki morajo vse kupovati, ki nimajo nič prodati: ravno delavci, mali obrtniki in nižji uradniki. V teh bi kmet lahko videl svoje sotrpine. Ali priprost človek, živč življenje polno dela in skrbi za vsakdanjost, ne reflektira, ampak loči vse stvarstvo v „jaz in „ne-jaz“ in vidi v vsakem človeku, ki ne služi njegovim koristi, svojega sovražnika. Tu bi bilo treba na obeh straneh politične in socialne vzgoje, da bi spoznale skupnost svojih interesov. — No slednjič, da se pritožujejo gospoda, katerim je v življenju boljše postlano, nego drugim; to je naravno, ko vendar ne morejo več uveljavljati svojega gmotno in socialno ugodnega stališča s tisto brezobzirnostjo, kakor so to morda delali pred vojno. Vendar nas to ne sme motiti: demokratični smo toliko, da ne cenimo človeka ne po tehtnosti mošnje, ne po naslovih in odlikovanjih; za vrednost človeka imamo druga merila. Sicer pa je tisto jadikovanje dostikrat samo zastor, za katerim izkoriščajo težavni položaj svojega bližnjega tem nesramneje.

Vse te zle govorice so tedaj brez podlage; ali ker krožijo, mora odbor z njimi računati in premišljati, kako bi jih ugnal. Pred vsem bodi tu pribito, da nimajo odborniki nobene kakršnekolikori; služba jim ne prinaša niti denarja, niti časti, pač pa sitnosti in dela čez glavo. Zato tudi nobeden izmed njih ni silil k temu delu; od c. kr. okr. glavarstva brez vsacega vprašanja kar nenadoma imenovani so morali prevzeti, kar se jim je naložilo, kakor mora oditi vojak, če dobi pozivnico. Niti denarja ni odbor dobil na razpolago, ampak odborniki so si morali pod osebnim jamstvom preskrbeti sredstev, ki so jih — to bodi pred vso javnostjo hvaležno priznано — dobili pod zelo ugodnimi pogoji pri „Mestni hranilnici“ v Novem mestu. Vse denarno poslovanje pa stoji pod nadzorstvom vlade, inšpektorja za ljudsko prehrano na Kranjskem in pred vsem pod nadzorstvom javnosti. In javno bodi tudi vse delovanje aprovizacijskega odbora, ki iskreno želi stopiti v čim najožji stik z občinstvom. Kako si odbor to

predstavlja, bomo objavili prihodnjic v tem listu. Za danes prosimo občinstvo tistega potrpljenja, ki ga mora imeti odbor, da prinaša vse javne težave svojega posla in tajne spletke svojih nasprotnikov, gospodu uredniku pa se toplo zahvaljujemo za ljubeznivost, s katero je odprl predale svojega lista našim objavam.

Prečastitemu gospodu Mihaelu Tavčar-ju

za sedemdeseto letnico mašništva.

Prepevaj Žužemberk, zavriskaj Bled,
ki živi priči božjih sta dobrot:
Mínilo sedemkrat deset je let,
kar naš slavljenec hitel je na pot...
ko v njem izpod Triglava sivih skal...
si Bled domovju svečenika dal.

Proslavljal Žužemberk njegov značaj,
ki božjo slavo širi v blagor tvoj...
On hodi le naprej, nikdar nazaj,
ko ljudstvo vodi za nebesa v boj.
On svoje slave ni nikdar iskal,
kot sveti Pavel vsem je vse postal. —

Slavljenec naš, značaj kristalno čist
si ti, ki narod svoj tako krasiš.
V ljubezni, ki izključi vso zavist,
zavrgel si udobnost, vzljubil križ.
Posoda vedno svetih si idej,
tako korakaš svojo pot naprej.

Ne meniš, vem, se za besede te,
ponižnost je priljubljena ti smer.
Ponižnost polni blago ti srce,
krasi življenja tvojega večer.
Naj Bog, ki čednosti ceniti zna,
obsuje te z dobrotami z neba!

Fr. Gervazij.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Jugovzhodno od Cavalese na Fasanskem pobočju se je 6. t. m. zrušil v našem ognju italijanski sunek. Sovražni bataljoni so v največjem neredu bežali. Ob Soči pa je topovski boj zopet ponehaval. Vojni tiskovni urad poroča 8. t. m., da so na soški bojni črti sovražni topovi zvečer močnejše streljali, a ko se je stemnilo, so ponehali; le na Krasu je trajal tudi ponoči živahen motilni ogenj. Na več krajev planote pri Banjšicah so metale 7. t. m. sovražne letalne skupine dvakrat bombe, a napravile malo škode. Sovražni topničarji so na tirolski bojni črti živahnejše obstreljevali le cesto v prelazu Rolle. Tako je tedaj zopet mirnejše na bojni črti ob Soči. Ker je general Cadorna pred nekaj dnevi obstreljeval celo našo črto od Tolmina do morja, smo pričakovali, da pričenja z enajsto bitko, a kar hipoma so zopet utihnil njegovi topovi. Sonnino kupčija v Londonu z Angleži najbrže ni izpadla tako, da bi bilo Italijanom vredno, žrtvovati ljudi in strelivo. Vendar pa ni izključeno, da Italijani vključ temu zopet prično z ofenzivo. Kakor se 10. t. m. uradno poroča, izvedlo je v noči od 8. na 9. okolu 25 italijanskih letal nov napad na Pulj. Vrgli so približno 90 bomb. Vojške škode v mestu ni nobene, civilne le malo. Lahko ranjeni sta dve osebi. — Pri Mori na južnem Tirolskem udrli so naši oddelki v italijansko črto, se polastili nekega jarka ter privedli enega častnika in 53 mož ujetih. — Švicarski listi poročajo o težkih uporih v italijanski armadi na soški bojni črti. Zarotniki bi bili radi našantali armado po ruskem zgledu ter povzročili revolucijo v deželi. Ustreljenih je bilo baje 150 vojakov, drugi so se morali zagovarjati pred vojnim sodiščem v Milanu.

Rusko bojišče. — Kakor se je 9. t. m. iz vojnega tiskovnega stana poročalo, oprostitev zadnjega dela Bukovine, ki ga imajo Rusi še zasedenega, vrlo dobro napreduje in bliža se ura, ko ne bo stal niti en sovražnik več na bukovinskih tleh. Sovražniku se tudi ni posrečilo, da bi se bil držal na obeh straneh železnice Kimpolung-Gurahomora v prostoru ovinka Moldave pri Vami. Vključ temu, da so se Rusi tam besno postavili v bran, bili so premagani po naši konjenici, katera je udrila s silo v dolino v smeri Bukšaje ter potisnila bežeče ruske kolone proti Gurahomori.

iz maščevanja bi se gospodična Iza posvetila drugemu.

S hrepenenjem je čakala konca vojske, neizmerno dolgočasno se ji je zdelo vse skupaj.

„Bijejo se in bijejo celo leto, pa nič ni iz tega“, se je jezila, ko so prihajale vesti, da se bližajo Avstrijci.

Gospodična Iza, vedno in povsodi presodna, je postala za trenotek lahkomišelná. Ženinu, ki se je bil prišel poslavljati s fronte, je dejala: „Kaj mi pravzaprav naredijo Avstrijci ali Nemci? Saj so vendar ravno tako ljudje!“

Ali vendar je bila od takrat nekako bolj tiha in slabo razpoložena.

Srečal sem jo na predzadnji dan odhoda Rusov. Bila je blede in žalostna, vprašal sem jo po vzroku.

„Oh“, je odgovorila, „vprašate! On ne bo prišel sedaj do konca vojske domov, no, in malo me skrbi t dnevi, ta prehod vojske skozi mesto; toda še vse bi bilo, samo „on“...“

Vedno jasnejše se kažejo sledovi ofenzive zavznikov v sedmograškem obrobnem gorovju, kajti zrušena rumunska razbremenilna ofenziva spremenila se je v umikanje, ki se posebno jasno kaže na severu, kjer v zvezi s prodiranjem iz kota treh deželâ Rohrova armada potiska sovražnika proti vzhodu. Prodiranje v teh divjih pragozdih je jako težavno, vključ temu pridobile so naše čete že precej rumunske zemlje. — 11. t. m. poroča isti stan: V kakih deset kilometrov široki nižavi mej Seretom in Karpati skuša sovražnik s trdovratnimi, na nekaterih mestih tudi po sedemkrat ponovljenimi napadi zama zopet osvojiti izgubljeno ozemlje. V dolini Oitoz dosegli so naši zahodni rob Gracesei in severno kraj Slanic. Rumuni se trdovratno upirajo in le korakoma umikajo v Arboro. Južno Radautza odbile so naše čete napad dveh ruskih bataljonov vključ prejšnji predpripavi po ruskem topništvu. Pri Onuzry sestrelilo je naše topništvo ruski balon, kateri je goreč padel na zemljo. Čete, kakor tudi vrnivše se orožništvo požrtvovalno podpira bukovinsko prebivalstvo. Prebivalstvo Kocestija, zahodno Črnovic, pripeljalo je deset voz polnih prostovoljnih darov osvoboditeljem, to je avstro-ogorskim polkom. Temu zgledu sledi večina drugih krajev. Posebno se zanima ljudstvo za dogodke povodom zasedanja cesarskega prestola po presv. cesarju in kralju Karolu I., kajti pod rusko vlado je bore malo zvedelo o tem. Mej tem, ko si naše junaške čete pletejo dan na dan nove vence slave na tem bojišču, vlada pa v celi Rusiji zmeda in sicer taka, da bo trebalo silnega moza, da spravi celo Rusijo zopet v pravi tir.

Zahodno bojišče. — Wolffov urad dne 11. t. m. poroča, da se je ob neomajljivem junaštvu nemške obrambe zrušil tudi novi močni angleški napad dne 10. t. m. vzhodno Yperna. Kjer se je angleškim naskakovalnim četam posrečilo na posameznih mestih udreti v nemško bojno črto, bili so se najljutejši boji, ki so trajali v tem odseku do poznega večera in do ranega jutra 11. t. m., kateri dan se je Nemeem posrečilo, da so priborili zadnja angleška gnezda zopet nazaj. Angleške izgube so na obeh straneh železnice Yper-Roulers težke, pri odseku pri Westhoek, za katerega so se ljuto bojevali, nenavadno krvave. — Po nekem poročilu Wolffovega urada znašal je do 26. julija 1917 ves plen te vojske, ki so ga privedli na Nemško: 12.156 topov, 4.931.056 ostrih strelav oziroma krogelj, 10.640 municijskih voz in drugih voz, 3216 pripreznih voz od topov, 1.655.805 pušk, 155.829 pištol in revolverjev, 8352 strojnih pušk, 8298 letal, 186 privezanih balonov in trije vodljivi zrakoplovi. Poleg vsega tega še je veliko število, ki se tudi približno ne da določiti, topov in strojnih pušk takoj v vojni uporabilo.

Franjo Neubauer:

V suši.

Poje vdova po melodiji: «Gozdič je že zelen...»

Travnik je tvoj požgan,
travice ni na dan,
kónjič brez paše poveša glavó.

Tjekaj pod gozdni grič
žejen poleta ptič,
da poživi se z vodico hladno.

Prej žuborél je zmír,
zdaj je usahnil vir,
žejen se v gózdíč povrníl je ptič.

Ah, še studenček tvoj
ne šepetá z menoj!
Kaj še hodíla pod gozdni bi grič!

Cvet posušen sem jaz!
Tudi na moj obraz
sólze tešílne nič več ne rosé.

Travnik venóč in gaj
róse škropíjo vsaj!
Mene naj s sveto vodó poškrópé!

* *

Gospodarstvo.

Naš kmetski položaj. „Slov. Gospodar“ piše: „Iz južnozahodnega dela Slovenskih goríc se nam piše: Nikar ne slepimo sami sebe! Odprimo oči! Kmetje smo pri kraju. Pomladi so nam rekvirirali mlado živino. Zdaj trumoma prodajamo teleta, ker jih nimamo s čim prerediti. Nekateri so že oddali polovico živine. In še to, kar je

imamo, bomo težko preživili, ker vsak pravi: če na gumno pogledam, je vse prazno, ni slame in ni sena, otave pa tudi ne bo, ker imamo spet sušo. Seveda gospóda po mestih bo pa hotela imeti spet mleko, a marsikdo kravam, ki jih še ima, niti slame ne bo imel dati. Na polju je obdelano vse le na pol, pridela se vsled suše in drugih nezgod niti polovica ne kot prejšnja leta, gospóda pa hoče imeti tako kot ob najboljših letih. Krompir je droben in ga je malo notri, kjer ga sploh ni suša vzela, zelja po največ krajih ne bo nič. Zato se vpraša: Kaj bomo čez zimo jedli? Kljub nevspehom na polju, pa vsled pomanjkanja delavcev kmet mora vstajati zjutraj ob treh in štirih ter delati kot živina do poznega večera, toda ne smem pisati kmet, ker kmet je v strelnem jarku, ženske, starci in otroci morajo tako delati. Pri vsem tem pa sme porabiti na mesec le sedem in pol kilograma zrna za osebo, tisti, ki se ob sedmih ali osmih iz postelje zvali, pa seveda ravno toliko, čeprav cel dan lenobo pase ali k večjemu piše v kaki pisarni. Take so naše razmere. Zato ne slepimo sami sebe. Kmet je steber države, so rekli včasih, in ta steber se zdaj podira.“

Sadno vino ali sadjevec. Navod, kako ga izdelujemo in kako z njim ravnajmo, da dobimo okusno in stanovitno pijačo. Po najnovejših virih in lastnih izkušnjah za slovenske sadjarje z 42. podobami pojasnil Martin Humek, deželni sadjarski nadzornik. Cena 2 K 40 vin. Knjiga je izšla ravnoprav, da si jo, predno dozori sadje, vsakdo omisli in prečita. Izdelovanje sadnega vina je marsikje velikega narodnogospodarskega pomena. Obeta se nam hvala Bogu dobra sadna letina. Ob takih prilikah preostane mnogo za hrano malovrednega sadja in bi bilo posebno pri današnjih razmerah nedopustno zavreči tako sadje, kakor tudi ono, ki je prezgodaj odpadlo. Ker tega sadja svežega ne moremo ugodno porabiti za človeško hrano, ga lahko spremenimo v pijačo. Tudi imamo mnogo puste za žlahtno sadje neprikladne zemlje, kjer pa dobro uspeva neobčutljivo moštno sadje brez obdelovanja in gnojenja, tako dobijo tudi pusta zemljišča svojo vrednost. Vse to sadje se najkoristnejše porabi za sadjevec. Isti gasi žejo bolj nego vino iz grozdja in ne povzroča tiste zaspanosti in utrujenosti, kakor pivo ali celo žganje. Upamo torej, da smo s to knjigo ustregli domači potrebi in je knjiga koristna in potrebna za zboljšanje gospodarskega napredka med Slovenci. Knjigo je spisal večš strokovnjak in bo ostala brez konkurence, četudi bo naletela morda na nasprotnike, zlasti med sovražniki alkoholnih pijač. Kljub temu pa smo prepričani, da smo popolnoma upravičeno uvrstili knjigo v našo zbirko pod naslovom „Učitelj za hišo in dom“, ki izhaja v založništvu Katoliške Bukvarne in bo prinašala le koristne spise praktično gospodarskega značaja.

Kavina primes iz — žganih hroščev. Inomoški vseučiliški profesor dr. Nevinng je preizkušal kavino primes in izjavil: Kava (kavina primes), ki se jo danes mnogo uživa, je bila močno žgana. Vsebovala je tudi velike množine zdrobljenih hroščev. To dokazujejo najdeni deli glave, nog, itd. Ima pač tudi človek dober želodec.

Domače in tuje novice.

Na rojstni dan Njega Veličanstva, presvitlega cesarja Karola I., to je jutri v petek 17. avgusta, bode v kapitelski cerkvi v Novem mestu ob 9. uri pontifikalna sv. maša z zahvalno pesmijo.

Naznanilo. Povodom cesarjevega rojstnega dne naj se razobesijo zastave jutri v petek raz vseh hiš. Ob enem je dovoljeno jutri uživati meso.

Prvi rojstni dan našega mladega cesarja Karola I. bodete prav lepo poslavili in počastili, če se udeležite po njegovem

veleplemenitem duhu dobrodelnih vojnih naprav s primernimi prispevki. Za tako človekoljubno dejanje v našem mestu nam nudi najlepšo priliko vojni mož, na katerega se je že nekoliko pozabilo. Toraj Novomeščani in občinstvo iz bližnje in daljne okolice, donesite na oltar domovine patrijotičen dar in zabijte nekaj žrebljčkov v vojnega moža, ki še vedno čaka domoljubnih obiskovalcev pri g. Bergmannu. Kakor veste, gre ves denar h kranjskemu deželnemu društvu za vdove in sirote v vojski padlih vojakov domačih kranjskih polkov.

Zahvalno slovesno sv. mašo je daroval mil. gosp. prošt dr. Seb. Elbert z asistenco v kapitelski cerkvi v Novem mestu v soboto dne 11. avgusta povodom srečne osvojitve bukovinskega glavnega mesta Črnovice. Zraven zastopstva vseh tukajšnjih civilnih in c. kr. uradov ter šol je bilo navzočega posebno veliko vojaštva. Da bi nam Vsemogočni naklonil še nadaljnih velikih zmag in končno toliko zaželjen mir!

Imenovanje. Cesar je imenoval ministerijalnega tajnika g. dr. Milana Škerlj za sekčnega svetnika v justičnem ministerstvu.

Slavnostni koncert z bogatim vsporedom priredi županstvo mestne občine Metlike v proslavo rojstnega dneva cesarja Karola I. 19. avgusta v prostorih „Narodne čitalnice“. Začetek ob 4. uri popoldne. Čisti dohodek je namenjen oslepelim slovenskim vojakom. — 17. avgusta pa je zjutraj ob 5. uri budnica, ob 8. uri slovesna sv. maša, na to nagovor voditelja županstva pred mestno hišo in na zadnje slavnostna seja občinskega odbora. Hiše bodo v zastavah.

Plemenito srce cesarjevo. Naš cesar Karol je zaukazal, da se na nanovo zavzetem ozemlju v vzhodni Galiciji in v Bukovini ne sme izvršiti nobena smrtna kazen brez sodniškega postopanja ter da se mora na označenem ozemlju postopati s prebivalstvom sploh dobrohotno in vljudno. Morebitno smrtno obsodbo pa mora popreje odobriti in potrditi vrhovni armadni poveljnik.

Odlikovana sta bila: gospod Alfonz Oblak iz Novega mesta z železnim križem za izvrstno službovanje in gospod Pavel Pollak z bronasto hrabrostno svetinjo vsled hrabrega zadržanja pred sovražnikom. Čast junakoma!

Sprememba posestva. Jerebovo hišo v Kandiji je kupil g. Jos. Kleindienst za 7000 kron.

Iz ruskega ujetništva se je oglasil praporščak Ludovik Pleskovič, rudniški učitelj v Idriji, doma iz Mokronoga. Pisal je iz Kiewa na potu na svoje stalno mesto, da je tedaj zdrav.

Najiskrenejše pozdrave vsem Šmarjetčanom in Šentpeterčanom ter na skorajšnje svidenje ob trgatvi. Slavko Gričar, rač. počastnik iz Toplice.

Ne zabite na slovenske oslepele vojake v Gradcu! Darove sprejema tudi nadalje uredništvo „Dol. Novic“. Fante in može, ki so žrtvovali najboljše, kar odlikuje človeka po zunanosti — vid — ne smemo nikoli zapustiti.

Nov križev pot je dobila veličastna cerkev svetega Petra v Ljubljani. Delo je pravi mojstrski umotvor glede slik in okvirjev. Dolenjci, oglejte si ga, ko pridete v Ljubljano!

Našla se je črna denarnica z nekoliko drobižem. V njej se nahaja tudi nekaj recepisov. Izgubitelj naj se oglasi v knjigarni Urban Horvat.

Cerkveno.

Cerkveno opravilo za begunce. V nedeljo 19. avgusta ob 9. uri bo imel v tukajšnji frančiškanski cerkvi sv. opravilo za begunce preč. gospod župnik Budin iz Pevme. Dragi begunci, udeležite se polnoštevilno te službe božje!

Mirovna pobožnost, ki se je vršila od 9. do 12. avgusta v frančiškanski cerkvi v Novem mestu, je bila splošno dobro udeležena. Smoter pobožnosti, kakor vseh temeljitih govorov, je bil: Zatecimo se v dolgotrajni in grozni svetovni vojski k Onemu, ki edini deli pravi mir in vabi vse ljudi, rekoč: Pridite, ki ste obteženi, jaz vas bom pokrepčal! Prosite in bodete prejeli! Molite in bodete usmiljenje dosegli! Posebno slovesen je bil zaključek mirovne pobožnosti v nedeljo. Procesija iz Novega mesta v Prečno je bila veličastna. — Poroča se nam še sledeče:

Iz Prečine. Preteklo nedeljo 12. t. m. se je vršila pri nas velika mirovna pobožnost, kakor so že poročale „Novice“. Nekaj pred pol 11. uro je prišla procesija iz novomeške frančiškanske cerkve, ki jo je vodil preč. g. voditelj III. reda novomeškega krojača ob asistenci preč. gosp. ravnatelja Reščiča in P. Benamina Petrič. V procesiji so bili zastopani po veliki večini tretjeredniki, pridružilo se je pa tudi veliko pobožnega ljudstva iz vseh župnij novomeškega dekanata, celo iz daljnega Šent Jerneja so bili; tudi goriških beguncev je bilo lepo število.

Po prihodu je imel domači g. svetnik ob natlačeno polni cerkvi govor, v katerem je povdarjal času primerne misli: kristjan, bodi stanoviten v sv. veri tudi v hudih časih; stanovitna molitev in zaupanje v božjo previdnost morata biti pot k trajnemu miru. Slovesno sv. mašo je daroval preč. g. P. Pavel. Pevski zbor je v polni meri spolnil svojo nalogo tako dopoldan, kakor tudi pri popoldanski pobožnosti; zelo primeren se nam je zdel vložek pri darovanju: Riharjev „Da nobis pacem, Domine“ („Daj nam mir, Gospod“).

Popoldne ob 2. uri se je pričela mirovna pobožnost s svetim križevim potom, zatem je cela cerkev molila pred S. R. T. uro molitve za blagor domovine; pri litanijah Matere B. je spet pela cela cerkev. Sklepni govor je imel preč. g. P. Pavel. Krščanska ljubezen — to je bila rdeča nit celega govora — vladaj med nami, osobito med tretjeredniki, po zgledu očeta sv. Frančiška! Pred razhodom je bilo še darovanje za prečensko cerkev in za cerkev v Brežicah. — Upamo, da ostane ta dan vsem udeležencem v trajnem spominu. Naj pripomore ta pobožnost, da bi se versko življenje med nami bolj poživilo in poglobilo! Prepričani pa smo, da nismo prišli zastoj k sv. Antonu v Prečino prosit miru; vse naše molitve so se stekale v eno prošnjo: „Daj nam mir, Gospod; saj ga ni, ki bi se boril za nas, kakor Ti, naš Bog!“

Raznotero.

Imenitni krojači. Vsako delo ima svoje znamenite in slavne može. Tako so tudi nekateri krojači zelo slavni po vsem svetu. Kako tudi ne, saj je ta stan že silno star in velikega pomena. Segaj že do paradiza, v one blažene čase, ko sta prva dva človeka se čutila po grehu naga in jima je Bog preskrbel prva oblačila. Zgodbe tudi pripovedujejo, da je Jakob napravil svojemu sinu Jožefu krasno barvan plašč. Sveto pismo pripoveduje, da je Mojzes izumil neprekosljivo lepa oblačila za velike duhovne. Tudi pogani so imeli znamenite krojače. Plinij pripoveduje o slavnih krojačih, ki so že v njegovem času živeli na Grškem. Na Grškem je bil filozof Helij Hippas iz Elide zelo znamenit krojač, ki je delal krasna oblačila za olimpijske igre; bil je filozof, a obenem še krojač, medtem ko so tudi krojači, ki se poleg tega pečajo s filozofijo. Valerij Maximus pripoveduje, da je nek Siloson izdelal kralju Dariju iz Perzije bogato obleko in mu jo poklonil, zakar mu je Darij podaril otok Samos.

Smrt zaradi pomanjkanja pive. Na Bavarskem je zadnji čas radi pomanjkanja pive izvršilo samoumor 11 oseb, med njimi dve ženski. Strašna smrt!

Mimo ciljev ...

(Vide z Mirne.)

(Konec.)

Čimbolj se je bližala Ljubljana, tem živahnije je postajalo. Vsak se je rinil k oknom, da jo bi prvi ugledal. In ko je nam nasproti od daleč zažarel grad, se je treslo, srce slehernega v čudno-sladkih čuvstvih. — „Ljubljana, Ljubljana,“ so šepetala naša usta ... Pozdravljena naša prestolnica, kako si lepa in draga našemu srcu in očesu, posebno, če te tako dolgo ne vidi ...

Slednjič se ustavi vlak in pred očmi se nam zablesti tako sladka beseda ... „Ljubljana“. To je bilo prerivanja po vagonih, ali kaj, ko je bilo vnovič strogo prepovedano izstopiti, ker se baje takoj odpeljemo naprej. Pri vseh izhodih so se zablistali bajoneti ... Ker že nismo smeli dole, smo pa vpili in tulili kot Izraelci pred Jeriho ... No, židovi se od našega vpitja niso ravno podirali, odpirala pa so se okna po hišah, mimo katerih smo drčali in Ljubljančanci-zaspanci so nam migali z robcami in nas navdušeno pozdravljali: „Naši Janezi se peljejo!“ Tudi na kolodvoru je nas čakala in pozdravljala nešteta množica ...

Posebno nemiren je bil v mojem kupeju mlad fant-Ljubljančan, doma v bližini kolodvoru. Vlak stoji, on tako blizu, a domov ne sme! Tako blizu drage mamice, a ne sme jo objeti ... — Kar naenkrat ga zmanjka. — In ko se je vlak že premikal naprej, pridrvi v kupé ves zasopjen in vpehan.

„Kje si bil?“ ga karajoč prašam, ko ga zagledam. Bil sem že v skrbeh zanj, ker poveljniki vagonov smo bili strogo odgovorni za vsacega moža, ki bi se zgubil.

„Oprostite, pokorno prosim,“ jeclja fant, „nisem se mogel zdržati, temveč sem neopažen smuknil iz kupeja in na kolodvoru, kjer mi je vsak kotiček znan, čez planke in že sem stal pred hišo. K sreči so bila vrata še odprta. Mamica je že spala, ker je mislila, da se naš bataljon pripelje po dnevi. Vsa zmedena je bila, ko sem jo nenadno poklical iz spanja. Pokazala mi je na omaro, kjer je imela nekaj jestvin pripravljenih. Te sem pograbil v naglici, še en poljub in predno se je revica zavedla, je bila že sama. Čul sem še, kako je klicala za mano in jokala, a jaz nisem imel niti trenutka časa več; bal sem se, da se vlak odpelje naprej — brez mene. In res sem ga ravno še vjel. Oprostite, prosim Vas še enkrat in ne bodite hudi, saj veste ...“

Solza se mi je zaskrila v očeh, ko je omolknil. Kaj sem hotel? Saj je bilo meni ravno tako pri srcu ... Oj domovina, kaj vsega ne zahtevaš od naših src! A dolžnost je več kot prijateljstvo, pravijo ... Ko se je naša mila Ljubljana izgubila za ljubljanskim hribom in so nam poslednje lučice izginile izpred oči, je postajalo tiho v kupeju. Vsak je imel opraviti s svojimi mislimi. Ljubljana, naša metropola, naš ponos in ljubezen, Te vidimo še kdaj? Morda se ti povrnemo v naročje v ranah, ali pohabljeni, brez roke, noge ... Ali pa smo se mogoče poslovili od Tebe za zmiraj? — — —

Omeniti moram še žalosten prizor na borovniškem kolodvoru. Ko se dolgi vlak vstavi, se drenja v ospredje stara ženica z ogromnim zavitkom ter kliče na vse grlo: Kdo mi ve povedati, v katerem vagonu se vozi moj sin France G. .... od sedme stotnije? Zraven ga je klicala tako milo, da bi se je bil kamen usmilil. — Oj ljubeče materno srce! Vse prestaneš, trud in nočno čujenje in čakanje na mrzlem kolodvoru, samo da bi še enkrat videla in postregla svojemu ljubljencu ...

Vpitje in klicanje je tudi mene vzdramilo iz mojih sanjarij. Stopil sem k oknu in prašal:

„Koga iščete, mamica?“

„Mojega sina Franceta G. .... od sedme stotnije. Ali veste kje je, za Božjo

voljo vas prosim,“ je hitela mamica in tekla proti našemu kupeju.

Slučajno je bil fant ravno v mojem kupeju. „Tukaj je mamica, ali hitro, hitro, vlak se že premiče!“ — Dasiravno se je starka žurila, kar so ji dopuščale stare noge, je bil vendar že prepozno. Črni vlak, ki nima srca, jo ni hotel čakati, oddrdral je naprej mimo jokajoče mamice z zavitkom. Niti videla ga ni, svojega ljubljenca, ki odhaja v boj ... Bila je namreč temna noč in kolodvor le slabo razsvetljen. Bridko je zaplakala. In tudi sin, ki je prihitel k oknu, se je zjokal. „Z Bogom, z Bogom mamica!“ in vlak je že izginil za ovinkom z njenim najdražjim zakladom. Zavitek, ki ga je s tako ljubeznijo pripravila za sina, je ostal ... Pač svidenje, podobno Marijinemu z Jezusom na križevem potu ...

Ta žalostni dogodek me je še bolj potrl. Polagoma sem zadremal in z menoj celi vagon. Z Notranjske se fantje itak po večini rekrutirajo k 97. polku v Trst.

Zbudil sem se zjutraj na kolodvoru v Št. Petru, na kamnitem kraškem svetu in si s črno kavo poplaknil žalostne misli. — Kmalu na to smo prestopili deželno mejo in čedalje več znakov vojne nam je pripovedovalo, da se bližamo kraju, kjer ni dobro ...

Tako nekako kot nam pri tej vožnji, je moralo biti pri srcu Mojzesu, ko je raz gore Nebo gledal cilj svojega hrepenja, obljubljen deželo. Mesece in mesece, odkar smo zvedeli, da se popeljemo na goriško bojišče, smo hrepeneli po tem dnevu! In prišel je, a naša srca so bila žalostna ... Peljali smo se mimo rodne grude, videli smo jo, a nanjo stopiti nismo smeli. Mimo naših ciljev smo hiteli — drugim ciljem nasproti ...

Janzeniška praksa v Šent Rupertu.

Spisal Ivan Steklasa.

V podlistku „Dol. Novic“ (l. 1915, št. 28.) sem razjasnil pomen krajepisnega imena v Tronu po ljudski govoricu šent-ruperškega kraja. Omenil sem, da se nahaja o dogodku, ki je v zvezi s tem imenom, v kroniki novomeškega frančiškanskega samostana neki zapisek, ki ga pa nisem mogel izpisati, dasi sem bil radi tega dvakrat v omenjenem samostanu. Nedavno mi je prišel ta zapisek slučajno v roke. Glasi se pa tako-le v slovenskem prevodu: „Leta 1774: neke pobožne ženice tretje-rednice petrinarce (?) nazvane so kot za ugovor proti janzeniški praksi glede prejemanja sv. obhajila ukrade Najsvetejše iz cerkve na Veseli Gori, župnije šent-ruperške, da se morejo doma večkrat po navadi pokrepčati.“ (A. 1774: quaedam mulierculae tertiariae petrissae dictae in protestacionem contra jansenisticam praxim quoad usum SS. Communionis, Sanctissimum ex ecclesia Montis gaudiosi, parochiae S. Ruperti, furatae sunt, ut domi saepius solite se reficerent.) Ljudska govoricu pripoveduje, da se je vse to dogodilo v šent-ruperški župnijski cerkvi in sicer še-le potem, ko je bila božja pot na Veseli Gori odpravljena. Verjeti nam je vsekakor zapisku, nego ljudski govoricu. Čudno je le to, da ni o tem dogodku zapisal veselogorski letopisec Mihael Walli niti besedice. Moral je imeti pač važen razlog zato, kajti on je sicer zapisoval natančno vse, kar se je godilo v veselogorski cerkvi. Vesela Gora je bila takrat še vedno glasovita božja pot, četudi je že pojemala v marsičem. S cerkvijo je takrat upravljaval ravnatelj Andrej Sporer, ki je imel pri sebi vedno dva duhovna pomočnika. Eden teh je bil Mihael Walli, ki je deloval na Veseli Gori že od leta 1733. Cerkev na Veseli Gori in duhovniki so bili izvzeti izpod oblasti šent-ruperškega župnika ter so vodili božjo pot čisto samostalno. Ker je dohajalo semkaj vedno mnogo pobožnega

ljudstva in bilo skoz vsako leto na tisoče obhajancev, ni niti najmanjše verjetno, da bi bili veselogorski duhovni privrženci jansenizma, kajti na ta način bi bili sami pospeševali propast božje poti, dočim vemo, da so se borili za njen obstanek.

Kako je bilo pa v Šent Rupertu? Šent-ruperška župnija je bila vrlo obsežna in služba tamošnjih duhovnikov prav težavna. Ob tem času je bil župnik šent-ruperški Štefan Videtič, a kaplana Anton Perušič in Josip Škrjanc. O nobenem se ne more trditi, da je bil očiten jansenist, sicer pa vemo, da se je zanemarjal poduk v krščanskem nauku. Otroke za prvo sv. obhajilo so pripravljali duhovniki na Veseli Gori in tudi delili prvo sv. obhajilo. Še-le l. 1780 so se prvič podučevali otroci tudi v Šent Rupertu za prvo sv. obhajilo vsled strogega naloga novomeškega prošta Josipa Jabacina. (Konec prihodnjic.)

Spisi Krištofa Šmida.

Izšla sta 16. in 17. zvezek spisov Krištofa Šmida v založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu. 16. zvezek je poslovenil frančiškan P. Blanko Kavčič ter vsebuje šest lepih pripovedk: „Roparski grad“, „Ptičje gnezdo“, „Poškodovana slika“, „Tiskovna pomota“, „Spominčica“ in „Diamantni prstan“. Cena broširanemu snopiču je 1 K; trdo vezanemu zvezku pa 1 K 40 vin.; popošti 20 vin. več. — 17. zvezek je poslovenil P. Bruno Strauss, frančiškan, sedaj vojni kurat, ter vsebuje dve mični pripovedki: „Brata“ in „Različni sestri“. Cena broširanemu snopiču je 1 K 20 vin.; trdo vezanemu zvezku pa 1 K 60 vin.; po pošti 30 vin. več. — Opozarjamo na ta nova in zadnja dva zvezka poslovenjenih spisov Krištofa Šmida župnijske, šolske in izobraževalne ter vse druge ljudske knjižnice. Gotovo ni slovenske knjižnice, ki bi ne imela med drugimi lepimi knjigami tudi vseh spisov Krištofa Šmida, po katerih posebno naša mladina tako rada sega. Ni pa tudi kmalu tako priporočljivih mladinskih spisov, kakor so ravno spisi ljubitelja in vzgojitelja mladine Krištofa Šmida. Njegovi spisi so zaradi svoje velezanimive in poučne vsebine preloženi malodane na vse evropske jezike. — Vsi dosedanji zvezki se dobé pri J. Krajec nasl. v Novem mestu ter v vseh knjigarnah po Slovenskem po zelo nizki ceni.

Loterijske številke.

Trst, 8. septembra 67 25 35 63 88

JOS. BERGMANN

* LEKARNA v Rudolfovem *

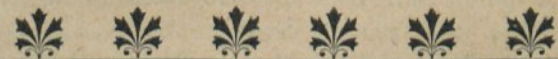
kupuje po najvišji ceni

==== štopo (seme) ====

lisičjega répa

(glej podobo)

janež, kimel, goršično seme
- (ženof), brinjeve jagode -
in druga zdravilna zelišča in cvetje.

51-0-4

Razglas.

Občni zbor okrajne bolniške blagajne za politični okraj Rudolfovo vršil se bode v nedeljo, 2. septembra 1917 ob 1. uri popoldne v prostorih bolniške blagajne v Rudolfovem.

K temu shodu so vabljeni in imajo pravico samo dne 29. maja 1914 izvoljeni delegati, kateri se imajo na shodu z izkaznicami legitimirati.

Dnevni red:

- 1) Poročilo načelnika o blagajniškem delovanju za upravo dobo leta 1916.
- 2) Predložitev računov.
- 3) Poročilo nadzorovalnega odseka in razsodišča.
- 4) Prememba pravil v zmislu cesarske naredbe z dne 4. januarja 1917, drž. zak. št. 6.
- 5) Volitev načelnništva.
- 6) Volitev nadzorovalnega odseka.
- 7) Volitev razsodišča.
- 8) Razni predlogi in sklepi.

Gg. delodajalci in delojemalci se v ljudno vabijo glede točke 4. dnevnega reda, da se v lastnem interesu ponoštevilo udeleže občnega zbora.

Ako bi ne bil občni zbor po pravilih ob 1. uri sklepčen, vršil se bode eno uro pozneje pri vsakem številu došlih delegatov. Okrajna bolniška blagajna v Rudolfovem.

Petrič Maksž l. r.
t. č. načelnik.

Resna

ženitvena ponudba.

Mladenič, neomadeževan, star 25 let, se želi seznaniti z gospodično, staro 18 do 24 let, ali z vdovo z enim otrokom. Dotična mora biti pridna in poštena in mora imeti gostilno ali pa kakšno malo trgovino. Slika naj se blagovoli vposlati, katero se pri morebitni odklonitvi takoj vrne. Resne ponudbe se poslati: Trgovec, poste restante, Hrašče pri Postojni št. 1010.

Kostanjev les

od enega metra dolgoti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni tvrdka: **J. POGAČNIK** Ljubljana, Marije Terezije cesta 18.

Službo

57-2-1

telegrafista, pomožnega uradnika ali kako drugo pripravno mesto, išče c. kr. dunajski policijski detektiv. Star 53 let, popolnoma zdrav. Natančneje pismeno, pod: „Zanesljiv 64“ na uredništvo lista.

